

Inhoud

Voorwoord	3
Dronefoto's	5
Inleiding	8
Kievitsbuurt - deel van de Vechtstreek	11
Van water tot veen	13
Van veen naar bouwland	15
Legakkers, trekpaten en open water	19
Sluizen en molens	23
De plassen weer inpolderen?	25
Het water van de Loosdrechtse Plassen	27
De biologie van de plassen	30
Vogels in de Kievitsbuurt	32
Recreatie op het water	35
Bescherming van de natuur	38
Zomerhuisjes in de Kievitsbuurt	41
Het nieuwe bestemmingsplan van 2015	59
Duurzaam herstel en ontwikkeling	62
Tips en handige (web)adressen	69
Verantwoording	71

Inleiding

Voor u ligt een boekje over de Kievitsbuurten. Een boekje voor op tafel op uw eiland, zodat u kunt lezen en vertellen over deze bijzondere buurt en antwoorden kunt geven op vragen als:

Hoe zijn de legakkers ontstaan en hoe de plassen? - Waar komt de naam Kievitsbuurt vandaan, en de naam Kalverstraat? - Waar komt naam Napoleonsweg vandaan? - Hoe oud zijn de sluisen? - Waarom was het water vroeger zo helder en is het nu zo troebel? - Waarom groeit het riet zo slecht? - Wat hebben de plassen met het Amsterdamse drinkwater te maken? - Welke planten, vissen, vogels en ander dieren komen voor? - Wanneer ontstaat de pleziervaart op de plassen? - Wat zijn de oudste huisjes? Is er een specifieke architectuur, zijn er monumenten? - Wat gebeurde er in oorlogstijd?

In het boekje vindt u korte stukjes over al die verschillende onderwerpen en – ongetwijfeld voor alle bewoners interessant – de geschiedenis van de zomerhuisjes. Voor de hoofdstukken over het ontstaan (Dienke van der Werf) zijn vooral schriftelijke bronnen – en Wikipedia – gebruikt. De oude kaarten zijn beschikbaar gesteld door de Historische Kring Loosdrecht. De waterhoofdstukken zijn van de hand van Luuc Mur van de Vechtplassencommissie. Het vogelhoofdstuk is een redactionele bewerking van een bijdrage van Hanso Idzerda, een van de bewoners. Ook voor het hoofdstuk over de zomerhuisjes (Grietha Jurriëns) hebben de bewoners zelf verhalen en informatie aangedragen.

Voor informatie verwijzen we naar verschillende websites. En als dan toch adressen vermeld worden, is het ook leuk om andere handige adressen, van politie, riolering, plessenschap enzovoort toe te voegen en leuke uitgaanstips. (Marlous de Korte).

Het boekje is op verzoek van bewoners en bezoekers na 10 jaar opnieuw uitgebracht en geactualiseerd. In die 10 jaar zijn nieuwe bouwregels gekomen en maakten overheden, ondernemers en bewoners samen plannen om het toenemend verval in het gebied te keren. Deze informatie vindt u in twee nieuwe hoofdstukjes (Grietha Jurriëns en Dienke van der Werf).

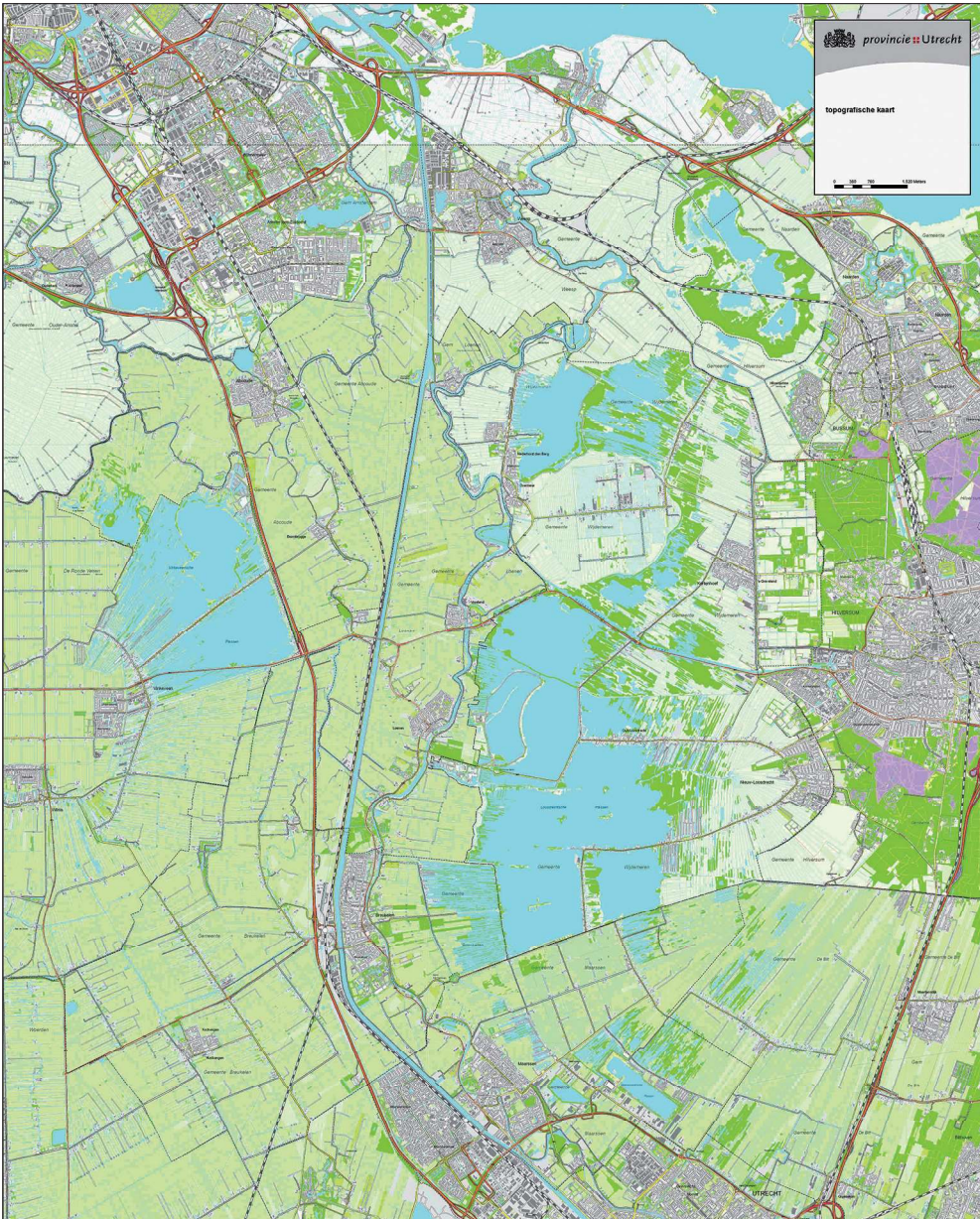
Adressen, tips en informatie zijn geactualiseerd (Roel Ballieux) en staan ook op de website van de vereniging: www.Kievitsbuurten.nl. Leden van de vereniging kunnen via de website inzoomen op de nieuwe overzichtsfoto's van de noordelijke en zuidelijke Kievitsbuurt.

Deze herdruk gaf ook de gelegenheid om in het stukje 'Van veen naar bouwland' een foutje in de beschrijving van de ontginning in de middeleeuwen te herstellen.

Er zullen zeker vragen overblijven, het boekje is niet af en nooit af. Adressen en tips komen daarom ook op de website van de vereniging te staan. De ambitie is zo veel mogelijk aanvullingen te krijgen, zodat boekje en website zelf ook een beetje het karakter van een 'Wikipedia' krijgen.

Het begrip Wikipedia kent twee elementen. Het woord 'wiki wiki' is Hawaïaans voor snel, vlug, beweeglijk. Het woorddeel 'pedia' moet associaties oproepen met de oude en vertrouwde encyclopedie. Of anders gezegd: het boekje vormt de aanzet voor een actieve uitwisseling over wetenswaardigheden van de Kievitsbuurt via de website van de vereniging.

De titel 'Kievitspedia' illustreert dit aspect op perfecte wijze.

Kaart 1

Kievitsbuurt - deel van de Vechtstreek

De Kievitsbuurt hoort bij de Vechtstreek. Vooral de kaart (1) maakt dat duidelijk.

De Vechtstreek en het Oostelijk Vechtplassengebied

De Vechtstreek loopt van Muiden tot de noordrand van Utrecht. De Vecht ligt er middenin. De oostgrens loopt langs het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug. Aan de westkant horen de riviertjes het Gein, de Angstel, de Aa en de Vinkeveense plassen er nog bij. De A2 en het Amsterdam-Rijnkanaal lopen dicht langs de Vecht en vormen een wrede doorsnijding van de streek. Aan weerszijden van de Vecht liggen de Vechtplassengebieden: Het Oostelijk Vechtplassengebied omvat de Kortenhoefse plas, de Loosdrechtse Plassen/ Kievitsbuurt en de Tienhovense en Maarsseveense plassen. Het Westelijk Vechtplassengebied de Vinkeveense plassen. Het zijn oude veengebieden, die voor een groot deel afgegraven zijn, waardoor de huidige recreatieplassen zijn ontstaan. Vooral de geschiedenis van de veenaufgravingen in het Oostelijk Vechtplassengebied heeft bepaald hoe de Kievitsbuurt en de Loosdrechtse Plassen er nu uitzien.

Het bijzondere van de Vechtstreek

De Vechtstreek wordt ook wel het 'Buiten van de Randstad' genoemd. Vele recreanten lopen, fietsen en varen door het mooie landschap om de prachtige buitenplaatsen en de oude dorpjes aan de Vecht te bekijken en te genieten van de natuur.

Misschien wat minder bekend, maar ook heel bijzonder zijn in de streek:

- **De Hollandse Waterlinie- Fort bij Tienhoven**

De Hollandse Waterlinie is een militaire verdedigingslinie uit de negentiende eeuw tussen Muiden en de Biesbosch. De linie moest West Nederland in

oorlogstijd beschermen. Het verdedigingswapen was het water. Brede stroken land moesten onder water gezet kunnen worden, zodat de voertuigen en de paarden van de vijand zouden vastlopen.

De linie heeft een lengte van 85 km en een breedte van 3 km. De Loosdrechtse Plassen en het fort in het Tienhovens Kanaal langs de Nieuweweg zijn deel van de linie. Kwetsbare delen van de Linie zoals sluizen werden onder schot gehouden vanuit de forten. Het fort met haar gracht in het Tienhovens kanaal is er een van. Het is tussen 1848-1850 gebouwd. Rondom de forten waren zones ('kringen') met een straal van een paar honderd meter vastgelegd. In de eerste zone mocht niets worden gebouwd, de volgende moest vrijgemaakt kunnen worden zodra een oprukkende vijand werd vermoed. Daar mochten alleen houten - snel te verwijderen - huizen gebouwd worden. Het houten huis met atelier aan de Nieuweweg (nummer 3) is daar een voorbeeld van. Aan de Linie is lang doorgebouwd. Tussen 1914 en 1940 zijn verspreid tussen de forten ook nog

Fort bij Tienhoven

Houten huis bij Fort bij Tienhoven

verscheidene kazematten (overdekte bunkers) gemaakt.

Hoewel de Linie met de komst van vliegtuigen allang zijn defensieve waarde kwijt was, zijn de beperkende regels pas in 1963 losgelaten. Voordeel daarvan is dat veel natuur in de Vechtstreek bewaard is gebleven.

De Hollandse Waterlinie wordt nu door de verschillende overheden in haar geheel beschermd. Niet door er een hek omheen te zetten maar door haar nieuw leven in te blazen. Veel forten zijn gerestaureerd en hebben een publieke functie. Het Fort bij Tienhoven is een rijksmonument. Het heeft een bijzondere natuurwaarde onder meer door de aanwezige vleermuizen en is niet opengesteld.

● Oude weteringen en dijken

In het Oostelijk en Westelijk Vechtplassengebied is de middeleeuwse ontginningsgeschiedenis nog goed zichtbaar in het karakteristieke patroon van dijken, weteringen en sloten.

● Legakkers en trekgraten

In de Vechtplassengebieden zijn enkele gebieden met legakkers en trekgraten. Die zijn na de middeleeuwen gemaakt toen men in het gebied heel diep veen ging baggeren. De legakkers en trekgraten hebben niet alleen een bijzondere cultuurhistorische betekenis maar ook een bijzondere flora en fauna.

In de Loosdrechtse Plassen en vooral in de Kievitsbuurt zijn nog veel van deze bijzonderheden. De geschiedenis van het gebied is onlosmakelijk met de Vechtstreek verbonden.

De Brug bij huis De Buizerd aan de Nieuweweg

Huis de Buizerd is in 1949 binnen de Militaire Kringen rond het Fort bij Tienhoven gebouwd. Om het huis te kunnen bereiken werd een vergunning aangevraagd voor de loopbrug over het Tienhovens kanaal naar het huis. Maar dat ging zomaar niet. Uiteindelijk waren vier vergunningen voor de brug nodig: van Breukelen, Tienhoven, het Wegcomité Tienhoven-Breukelen-St.Pieters en niet te vergeten van het Ministerie van Oorlog. De Kwartiermeester-Generaal van het Hoofdkwartier van het Ministerie van Oorlog was verantwoordelijk voor Werk binnen Verboden Kringen. En daarbinnen viel de brug. Hun bezorgdheid was begrijpelijk. De vijand zou wel eens via de brug een sluiproute naar het Fort bij Tienhoven kunnen inslaan. Toch gaf men op 22 april 1949 zijn instemming bij monde van de Kolonel der Genie A. Burgdorffer, namens zijn Minister en namens de Generaal-Majoor der Genie. De houten -handbediende- draaibrug mocht in 1998 worden vervangen door een gegalvaniseerd ijzeren replica met precies dezelfde afmetingen, nu met elektrische bediening.

Van water tot veen

De geschiedenis van de Loosdrechtse Plassen en de Kievitsbuurt begint bij het ontstaan van de veengebieden in de Vechtstreek, ca. 7000 jaar geleden.

Eerst is er water

Aan het eind van de ijstijd ligt het oosten van Nederland relatief hoog, het westen ligt veertig tot vijftig meter lager. Toen na de ijstijd het ijs smolt (ca. twintigduizend jaar geleden), werd het smeltwater van de Alpen en Scandinavië via de Rijn en andere rivieren naar de zee gevoerd en steeg de zeespiegel. Heel West Nederland kwam onder water te liggen. De hoge gebieden in het oosten, waaronder het Gooi en de Utrechtse Heuvelrug, bleven droog.

Het water wordt moeras

Vanaf 5000 v. C. steeg de zeespiegel wat langzamer. Stenen, zand en klei die de Rijn en andere rivieren meevoerden vanaf het droge land, werden afgezet in de buurt van de huidige kustlijn. Er ontstond een lijn van zandbanken van zuid naar noord. Na ongeveer

Het natte westen

Het droge oosten

tweeduizend jaar lag er een vrijwel gesloten stelsel van lage duinen op de zandbanken. Het gebied tussen de zandbanken en de droge hoge oostelijke regio's overstromde regelmatig en er vloeide veel regenwater en

Achter de zandbanken ontstaat veen

ondergronds kwelwater vanuit het oosten naar toe. In dat gebied ontstond een uitgestrekt moeras: geen water en geen land, maar een overgangsgebied met een bijbehorende flora (veel riet) en fauna. Het moerasgebied was drassig en onbegaanbaar.

Het moeras wordt veen

Op de bodem van het moeras kwamen oude resten van afgestorven planten te liggen. Die konden in de natte en zuurstofarme omstandigheden van het moeras niet verteren en vormden een steeds dikkere laag. Die laag van onverteerde plantenresten wordt veen. Het veen raakte regelmatig overstromd door zee en rivierwater, waardoor slib (klei- en zandresten) werd afgezet waar weer planten op konden groeien.

Er ontstaan veenriviertjes

